

CULTUUR-
PLATFORM
HOLLANDS
KROON

Notitie cultuurbeleid Hollands Kroon

Februari 2021

Inhoudsopgave

Inleiding **3**

Aanbevelingen **5**

Samenvatting **7**
- Algemeen 7
- Bestuurlijk 7
- Cultuurbeleid 7
- Financiën 8

Schema's en overzichten **9**
- Beleid 10
- Type cultuurbeleid 12
- Cultuurprofiel 13
- Uitgaven t.b.v. cultuur 14

Inleiding

Om meer zicht te krijgen op een mogelijk cultuurbeleid in de gemeente Hollands Kroon heeft het CPHK zich de opdracht gesteld een vergelijkend onderzoek te doen naar het cultuurbeleid in 4 vergelijkbare gemeentes.

Dit onderzoek richt zich op gemeenten die in meerdere opzichten lijken op Hollands Kroon. Het gaat dan om kenmerken als:

- Plattelandsgemeente (P10)
- Oppervlak
- Aantal inwoners
- Meerdere kernen
- Afstand tot grotere kernen (steden)
- Ontstaansgeschiedenis

Behalve Hollands Kroon gaat het om de volgende gemeentes:

- Schouwen-Duiveland (Zeeland)
- Berkelland (Gelderland)
- Opsterland (Fryslân)

Gezien de corona-omstandigheden vond het onderzoek vooral plaats met de op het internet beschikbare bronnen.

Als algemeen denk- en analyse kader hebben we de boeken van Cor Wijn gebruikt:

- Cor Wijn, *De essentie van cultuurbeleid en –management*, Nijmegen 2018
- Cor Wijn, *Gemeentelijk Cultuurbeleid: een handleiding*, VNG, Den Haag 2003

Naast het rijk zijn gemeenten een belangrijke factor in het bevorderen van kunst en cultuur. Gemeenten maken hun eigen cultuurbeleid en dragen financieel in hoge mate bij. Het accent ligt daarbij op de grotere stedelijke gemeenten.

In de 70-er jaren formuleerde de toenmalig minister van Doorn de volgende, nog steeds erkende doelstellingen van cultuurbeleid.

1. Het ontwikkelen en in stand houden van culturele waarden;
2. Het toegankelijk maken van culturele objecten en manifestaties;
3. Het bevorderen van de mogelijkheden voor de bevolking om in culturele waarden te participeren.

Cultuurbeleid richt zich op (het bevorderen van) kunst, waaronder:

- Beroepsmatige kunstbeoefening
- Amateurkunst
- Kunst accommodaties
- Kunst en cultuureducatie

En op cultuurbeheer en spreiding:

- Musea
- Monumenten
- Bibliotheken
- Media
- Archieven
- Beelden in het openbaar gebied

Dit rapport bestaat naast deze inleiding uit:

1. Een aantal aanbevelingen aan de gemeente Hollands Kroon op grond van het onderzoek.
2. Een samenvatting van de onderzoeksgegevens.
3. Een aantal schema's en overzichten die leidend waren bij het onderzoek.

Aanbevelingen

Op grond van onderzoek doet het CPHK de volgende aanbevelingen aan de gemeente met betrekking tot het cultuurbeleid.

1. De gemeente Hollands Kroon stelt zich ten doel een meerjarig samenhangend cultuurbeleidsplan samen te stellen. In dit beleidsplan wordt antwoord gegeven op de volgende kwesties en uitdagingen.

    - Realiseren van een cultuurbeleid dat past bij de omvang van de gemeente. Dit betekent een inhaalslag ten opzichte van andere vergelijkbare gemeentes wat betreft de omvang en kwaliteit van de voorzieningen en ook een bijpassende begroting. Hierbij kunnen accenten worden gelegd op cultuurparticipatie, cultuureducatie, en bibliotheekwerk.
    - Inzetten op eigen voorzieningen als een theater en een museum liggen niet voor de hand, omdat die op redelijke afstand voor de inwoners beschikbaar zijn. Denkbare mogelijkheden zijn wel:
        - Realiseren van een goede tentoonstellingsruimte, gevuld met exposities die verzorgd (zouden) kunnen worden door grote musea.
        - Het inrichten van een festivalterrein voor het organiseren van muziekevenementen.
        - Het inrichten van een gebied waar kunstenaars en ontwerpers een werk-woonplek (kunnen) vinden.

2. Een cultuurbeleid maken dat antwoord biedt op de specifieke situatie van de gemeente, namelijk dat er geen uitgesproken kern is. Er zijn meerdere kernen van een vergelijkbare omvang met ieder een eigen geschiedenis en eigen kenmerken. De opties zijn:
    - Handhaven van deze situatie en de middelen en de voorzieningen gelijk verdelen.
    - Centraliseren en één van de kernen zich laten ontwikkelen tot cultuurcentrum van de gemeente.
    - Kernen krijgen de gelegenheid zich speciaal te richten op een van de cultuuraspecten en worden hiervoor door de gemeente apart gefaciliteerd. Dit mag niet ten koste gaan van de culturele voorzieningen voor de andere kernen.

Het CPHK heeft een voorkeur voor de laatste variant.

1. Het creëren van een eigen cultureel verhaal van de gemeente (Profiel). De verscheidenheid in de gemeente is hierbij zowel kenmerk als kans. Dit verhaal moet nadrukkelijk over het voetlicht worden gebracht door middel van verschillende media (boek, film, website, etc.)

2. Het cultuurbeleid als geheel onderbrengen in één portefeuille in het college, om hiermee eenheid en samenhang in het beleid te bevorderen.

3. Cultuuruitgaven (toekennen van subsidies) worden uitsluitend gedaan wanneer zij passen binnen het geformuleerde cultuurbeleid. Dit betekent dat de gemeente zelf deze uitgaven doet, of laat doen door een daartoe aangewezen cultuurorganisatie.

4. In de beleidsuitvoering gebruik maken van de onlangs in leven geroepen beleidsinstrumenten. Zoals het cultuurplatform (CPHK), de Cultuurprijs en de contacten met Triade rond cultuureducatie (Cultuur met Kwaliteit).

5. In het cultuurbeleid goed gebruik te maken van de beschikbare multifunctionele ruimtes.

6. Naast subsidies en lidmaatschapsgelden bestaan er ook andere, soms aanzienlijke geldstromen. Denk hierbij aan donaties vanuit dataserver-centra. Hoe welkom die vaak ook zijn, vindt het CPHK het wenselijk dat de gemeente voor zulke giften richtlijnen ontwikkelt. De donaties mogen niet leiden tot bevoorrechting van een enkele instelling t.o.v. andere. Ook mogen ze niet de plaats innemen van reguliere gemeentesubsidies.

Samenvatting

Hieronder volgt een puntsgewijze opsomming van de belangrijkste verschillen en overeenkomsten tussen de gemeenten zoals die uit het onderzoek naar voren kwamen. De getalsmatige onderbouwing is te vinden in het volgende hoofdstuk met schema's en overzichten.

Algemeen

- Hollands Kroon is vergeleken met de andere gemeentes de gemeente met het grootste oppervlak.
- Van de onderzochte gemeentes heeft Hollands Kroon het grootste aantal inwoners.
- Hollands Kroon heeft in vergelijking met de andere gemeentes een relatief lage bevolkingsdichtheid.
- Het gemiddeld inkomen van de bewoners komt overeen met dat van de andere gemeentes.
- De gemiddelde WOZ-waarde van de huizen ligt ook in dezelfde orde van grootte.
- Hollands Kroon is van de vier onderzochte gemeentes de jongste.
- In tegenstelling tot de andere gemeentes heeft Hollands Kroon geen zich onderscheidende kern. Andere gemeentes hebben een of twee kernen die zich ook in cultureel opzicht onderscheiden.
- Net als andere gemeentes heeft Hollands Kroon een of meer grote buursteden, met een uitgebreider cultuuraanbod op een afstand van 20-50 km. Alleen Schouwen-Duiveland heeft grotere afstanden tot grote cultuurcentra.

Bestuurlijk

- De gemeentes hebben verschillend gevormde colleges. Dat van Hollands Kroon lijkt het meest op dat van Berkelland.
- In alle vier gemeentes neemt het CDA deel aan het college.
- In de meeste gemeentes, behalve Hollands Kroon is Cultuur in zijn geheel ondergebracht in de portefeuille welzijn (leefbaarheid).

Cultuurbeleid

Hollands Kroon kent een beperkte cultuurnotitie, van de andere gemeentes heeft slechts één een uitgebreide en recente cultuurnota (Opsterland). Berkelland heeft een weinig recente.

Meer genoemde thema's in het cultuurbeleid zijn:

- Samenhang en samenwerking
- Cultuureducatie
- Erfgoed

Opvallend is in dat verband dat erfgoed in de meeste gemeentes de relatief laagste begrotingspost is. Dit is overigens een landelijke trend.

Alleen Opsterland spreekt een zeker trots uit over de cultuur in de gemeente.

Alleen Hollands Kroon beschikt, sinds kort, over een Cultuurplatform.

Alleen Hollands Kroon beschikt, sinds kort, over een Cultuurprijs.

In de indeling van Cor Wijn laat Hollands Kroon, net als de andere gemeentes een beperkt cultuurbeleid en beperkte culturele voorzieningen zien. Wat het inwonertal betreft, past bij Hollands Kroon een uitgebreider cultuurbeleid (zie overzicht in het volgende hoofdstuk).

Aspecten van een meer uitgebreid cultuurbeleid laat Hollands Kroon zien

- in een aantal multifunctionele accommodaties.
- in enige mate op cultuurhistorie gerichte musea.

In tegenstelling tot andere gemeentes heeft Hollands Kroon geen herkenbaar cultureel verhaal (profiel).

Financiën

Holland Kroon geeft van de onderzochte gemeentes het geringste bedrag per inwoner uit aan cultuur.

Hoewel het een groot gedeelte van de cultuurbegroting inneemt, geeft Hollands Kroon per inwoner van de vier gemeentes het kleinste bedrag per inwoner uit aan bibliotheken.

Holland Kroon geeft in vergelijking met andere gemeentes minder uit aan cultuurpresentatie en cultuureducatie.

De gemeente Hollands Kroon is de enige gemeente die verstrekking van incidentele cultuursubsidies heeft uitbesteed aan een niet culturele instelling (Hollands Kroonse Uitdaging).

Schema's en overzichten

In dit onderzoek vergelijken we het cultuurbeleid in een aantal gemeenten, met het doel hieruit iets te leren over het te voeren cultuurbeleid in de gemeente Hollands Kroon. In het volgende overzicht wordt een en ander in kaart gebracht.

We hebben gekozen voor de volgende gemeenten:

1. Schouwen-Duiveland
2. Berkelland
3. Opsterland

Om zodanig te kiezen dat vergelijking mogelijk wordt hanteerden we de volgende criteria:

- In ieder geval:
  - plattelandsgemeente uit P10

- Zo mogelijk:
  - zonder herkenbaar centrum
  - vergelijkbaar oppervlak, inwonertal en bevolkingsdichtheid
  - zelfde leeftijd (fusie)

Maar ook met de nodige variatie.

Beschrijving van de gemeentes:

	Hollands Kroon	Schouwen-Duiveland	Berkelland	Opsterland
Oppervlak	662 km2, 357 land	500 km2, 231 land 259 water	260 km2	228 km2
Aantal inwoners	47.815 133 per km2	34.000 147 per km2	43.900 169 per km2	29.700 130 per km2
Wanneer gevormd	2012 fusie	2005 fusie	2005 fusie	oude gemeente
Kernen	22 kernen, geen centrum	17 kernen, Zierikzee, Brouwershaven als centra	26 kernen, 6 grotere, Borculo bestuurscentrum	16 kernen, Gorredijk als grotere kern

Grote centra in de buurt + afstand	Den Helder, Alkmaar 20-50 km	Middelburg, Rotterdam 45-70 km	Hengelo, Enschede 20-40 km	Heerenveen, Drachten 20 km
Samenstelling college	VVD, Senioren HK, CDA	Leefbaar SD, CDA, CU	CDA, Gemeentebel. VVD	Opsterlands Belang, PvdA, CU
Onder welke portefeuille valt cultuur	economische zaken, bibliotheek, vitaliteit	leefomgeving	openbare ruimte, welzijn	welzijn
Provincie	Noord Holland	Zeeland	Gelderland	Friesland
Cultuur regio	Metropool-regio Amsterdam (MRA)	Zeeland (Goes, Middelburg, Terneuzen, Vlissingen)	Route Oost-Gelderland (Arnhem, Nijmegen…) Of Route Oost-Overijssel (Apeldoorn, Deventer, Zutphen…)	We The North Gr, Fr, Dr (Groningen, Leeuwarden, Assen, Emmen)

Beleid

	Hollands Kroon	**Schouwen-Duiveland**	**Berkelland**	**Opsterland**
Is er een beleidsnota cultuur?	Notitie	Nee	Uitvoeringsplan in wording. Er is wel een cultuurnota van decennia geleden	Kadernota
Welke kwestie of vraagstuk staat centraal	Samenwerking organisaties, Cultuureducatie, Erfgoed.	---	Cultuureducatie voor elk kind. Erfgoed.	Rijke cultuur behouden. Samenhang bevorderen.
Omvang	7 blz.	---	---	21 blz.
Looptijd	2019-2022	---	---	2012-2022
Indeling	Beschrijving +cijfers.	---	---	Omvangrijk, doelen per gebied, Friese taal.
Hoe tot stand gekomen	Ambtelijk.	---	---	Ambtelijk.

Welke onderwerpen komen er in de beleidsnota aan de orde (inhoudsopgave als bijlage)?

	Hollands Kroon	Schouwen-Duiveland	Berkelland	Opsterland
Is er een cultuur platform o.i.d.?	Het CPHK	Op provinciaal niveau: Cultuur Platform Zeeland	Neen, maar wel Stichting Berkelland Cultuur	Nee
Samenstelling	10 leden + ambt ondersteuning	---	---	---
Taak/opdracht	Adviescollege, communicatie-instellingen, eigen website	---	---	---
Bevoegdheden	Geen	---	---	---
Eigen begroting en omvang	Alleen voor intern functioneren,	---	---	---

	Hollands Kroon	Schouwen-Duiveland	Berkelland	Opsterland
Is er een cultuurprijs?	Ja	Nee	Nee	Nee
Waarvoor uitgereikt?	Bijzondere initiatieven, algemene bijdrage aan de cultuur	---	---	---
Waaruit bestaat de prijs	€ 5000,- cultuurprijs, € 2500,- aanmoedigingsprijs	---	---	---
Wie bepaalt	Jury +inwoners	---	---	---
Wie betaalt	Gemeente	---	---	---

Type cultuurbeleid

Model VNG/Cor Wijn:

Werkveld	**Kernachtig <30.000 inwoners**	**Uitgebreid 30.000-90.000 inwoners**	**Alomvattend >90.000 inwoners**
Podiumkunsten	Uitvoeringen voor de jeugd Kamermuziek Oefenruimten **Hollands Kroon en Berkelland**	Multifunctionele accommodaties Jazz/poppodium **Hollands Kroon en Berkelland**	Muziek/theatergezelschap Schouwburg/concertzaal Kleine zaal Theaterwerkplaats Kernpodia popmuziek/jazz Danstheater
Film	Incidentele filmvertoningen **Hollands Kroon, Schouwen-Duiveland, Berkelland en Opsterland**	Kleinere filmvertoners	Theater artistieke waardevolle film
Media en letteren	Openbare bibliotheek Lokale radio-omroep **Hollands Kroon, Schouwen-Duiveland, Berkelland en Opsterland**	Literaire activiteiten	Lokale televisie Beurzen/opdrachten/prijzen voor schrijvers
Cultureel erfgoed	Monumenten Oudheidskamer Archieven Archeologie	Natuur- of cultuurhistorisch museum **Hollands Kroon en Berkelland**	Museum voor moderne kunst **Berkelland**
Beeldende kunst	Architectuur Vormgeving openbare ruimte Tentoonstellings-ruimte **Hollands Kroon, Schouwen-Duiveland, Berkelland, Opsterland**	Percentageregeling Kunstuitleen Aankoopfonds	Kunstenaarsbeleid Ateliers Kunstenaarsinitiatieven Individuele subsidies Opdrachten Centrum beeldende kunst **Opsterland**

Amateurkunst cultuur- educatie	Amateurverenigingen Lespunt Cultuureducatie **Hollands Kroon en Schouwen-Duiveland**	Instituut voor cultuureducatie **Berkelland en Opsterland**	Pluriform aanbod cultuureducatie

Cultuurprofiel

	Hollands Kroon	**Schouwen-Duiveland**	**Berkelland**	**Opsterland**
Heeft de gemeente een herkenbaar en bewust profiel?	Nee	Geen, sterk gericht op waterrecreatie	Enigszins, in de sfeer van cultureel en landschappelijk erfgoed	Cultureel zelfbewustzijn. Veel actieve amateurs, beeldende kunst, Friese taal/cultuur
Structurele kenmerken	Agrarisch, veel water, geen gezamenlijke historie. Wel verschillende (sterk beleefde) geschiedenissen van dorpen en regio's	Voormalig eiland sagen, Jacob Cats, strijd tegen het water, watersnood-ramp, historische gebouwen	Landgoederen, kastelen, (feodalisme)	Kenmerkend landschap, Geschiedenis van armoede. Volksverheffing, Domela Nieuwenhuis
Veranderlijke kenmerken	Plaatselijke initiatieven. Plaatselijke festiviteiten. Plaatselijke verenigingen	Toerisme, Musea	Cultuur historische musea, Museum, More, Autorally	Rijk verenigingsleven, Muziek op school. Kunst in de openbare ruimte
Inkleuring	Lokale kleuring. Bollencultuur, visserij	---	---	Trots op Friese taal
Brede basis	In opbouw	---	---	Culturele traditie
Specifieke acties	Cultuurprijs	---	---	---

Uitgaven t.b.v. cultuur

Absoluut:

	Hollands Kroon	Schouwen-Duiveland	Berkelland	Opsterland
Totaal	673.000	4.526.000	1.218.000	1.518.000
Cultuurpresentatie en -productie (inclusief cultuur educatie)	266.578	990.000 (muziekschool 247.000)	235.000	345.000
Accommodatie cultuurpresentatie en -productie	46.215	---	---	---
Musea, monumenten en historie	220.305	1.569.000	87.000	61.000
Cultureel erfgoed	14.608	278.000?	256.000	4000
Bibliotheken	-726	764.114	625.000	533.000
Lokale pers en andere media	724.596 (incl. bibliotheken)	925.000	15.000	575.000

Relatief, percentages, rangorde:

	20 grootste gemeen-ten	Metropool Regio Amster-dam zonder A'dam	Hollands Kroon	Schou-wen-Duive-land	Berkel-land	Opster-land
Cultuur presen-tatie en productie (inclusief cultuur educatie)	60% - nr.1	58%	17%	22%	19%	23%
Musea en historie	20%- nr.3	8%	---	35%	7%	4%
Cultureel erfgoed	nr.4	3%	---	6%	21%	---
Bibliothe-ken	20%- nr.2	30%	79%	17%	51%	35%
Lokale pers en	nr.5	1%	4%	20%	1%	36%

andere media						

	Hollands Kroon	Schouwen-Duiveland	Berkeland	Opsterland
Begrotings bedrag cultuur per inwoner	€14,-	€109	€27,75	€51,-
Gemiddeld in komen	€34.900 (per hh)	€35.000 (per hh)	€34.700 (per hh)	€33.800 (per hh)
Gemiddelde woz waarde	€214.000	€249.000	€229.000	€216.000

Wie doet de culturele uitgaven, wie verstrekt subsidies?

	Hollands Kroon	Schouwen-Duiveland	Berkelland	Opsterland
De gemeente zelf	Ja, en de Hollands Kroonse Uitdaging	Ja	Ja	Ja
De culturele raad o.i.d.	Nee	Nee	Nee	Nee
Een ander orgaan of organisatie	Hollands Kroonse Uitdaging	Nee	Nee	Nee

